

La revolta de quintes

Insurrecció contra el reclutament de les classes populars

Fruit d'una revolta popular, el 1868 s'enderrocà el règim monàrquic isabelí i s'instaurà el Sexenni Democràtic (1868-1874). Però aquest govern de seguida va tenir diferències amb les Juntes de caràcter local que havien fet possible la revolta i l'establiment del nou govern. La **Junta de Barcelona**, que esdevingué l'organisme representatiu del Principat de Catalunya defensava, entre d'altres, l'**abolició del sistema de quintes**, un mecanisme d'incorporació a l'exèrcit espanyol que implicava que un de cada cinc joves catalans tenien l'obligació d'allistar-s'hi.

La frustració de les expectatives revolucionàries que les classes populars catalanes havien dipositat en el nou govern va provocar que, el **1870**, davant la decisió, justificada per la insurrecció cubana, de reclutar 40.000 homes mitjançant el sistema de quintes, s'iniciés una protesta popular. Les manifestacions, al crit de "*A baix les quintes i visca Catalunya*", tingueren lloc als pobles del pla de Barcelona. S'iniciaren **Sants**, es varen anar estenent i, a la **Vila de Gràcia**, es transformaren en una insurrecció que va durar del 4 al 9 d'abril. Gràcia esdevingué capdavantera de la lluita, i on es visqueren forts combats contra les tropes de l'exèrcit, que bombardejà la vila. **La Marieta**, la **campana de la torre de la plaça Rius i Taulet**, va estar advertint de l'arribada de tropes i donant recolzament als revoltats durant tota la setmana i, com a càstig, les autoritats la van condemnar al silenci.

El balanç immediat, per a les classes populars, va ser força decebedor: el manteniment del sistema de reclutament i una setantena de morts. Però a llarg termini, aquelles forces que van defensar la repressió varen anar perdent recolzament popular fins pràcticament desaparèixer i **les classes populars van seguir bastint els seus propis instruments d'acció col·lectiva**.

fmg★06

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

La Setmana Tràgica

Els i les treballadores s'alcen contra a guerra colonial

La darrera setmana de juliol de 1909 esclatà, a Barcelona, una insurrecció popular que posava de relleu una important fractura social i política en la societat catalana. Altre cop, les classes populars **es revoltaven contra el reclutament de l'exèrcit** espanyol. El niu del conflicte ara era, però, la crida de reservistes, de la qual era possible deslliurar-se'n previ pagament. La seva acció es va centrar a **atacar els cossos repressius de l'Estat** (guàrdia civil i exèrcit) i **el patrimoni religiós** (l'Església era vista com l'aliada de les classes dominants). Els ingredients de la revolta -antimilitarisme, anticlericalisme, i queixes de tipus social- no eren nous, doncs havien estat al darrere de les bullangues populars durant tot el segle XIX. La seva mescla, sí.

La revolta es va anar creant al moll i a les rambles, mentre es produïa l'embarcament dels reservistes cap a l'aventura colonial espanyola del Rif. Allí, el 18 de juliol, les mares, dones i infants dels homes que eren enviats al Marroc varen iniciar un seguit de mobilitzacions que van culminar amb la convocatòria per part de la **Solidaritat Obrera**, el 26 de juliol, d'una **Vaga General**.

La Vaga General abraçava diverses poblacions del Principat i tenia un seguiment important. A la **Vila de Gràcia** també es va fer sentir la protesta i, a part d'enfrontaments amb els diferents cossos repressius, i l'alçament de nombroses barricades, algunes institucions religioses com ara el Convent dels Franciscans, el de les Carmelites Descalces de la Tercera Orde, o l'Oratori de Sant Felip Neri, foren atacades. Però, malgrat les demandes de la Solidaritat obrera, cap organització no va voler canalitzar-la dotant-la d'objectius i direcció i es va anar apagant a mesura que passaven els dies i s'incrementava la repressió. El resultat fou un centenar de morts, esglésies i centres religiosos destruïts, i l'inici d'una repressió brutal que va afectar el conjunt de les llibertats polítiques i que va afusellar cinc persones, entre elles **Ferrer i Guàrdia**, director de l'**Escola Moderna** considerat l'instigador intel·lectual dels fets. Però la derrota se'n van extreure noves lliçons per seguir aprofundint en la construcció dels instruments de lluita necessaris per vèncer.

fmg★06

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

Les Vagues i lluites obreres

El despertar de la consciència de la classe treballadora

Amb la revolució industrial, al llarg del segle XIX i fins ben entrat el segle XX, Gràcia fou un barri ple de tallers i fàbriques, com el Vapor Puigmartí, un centre industrial del ram del tèxtil, al qual pertanyia la xemeneia d'aquesta plaça del Poble Romani, que data del 1839. Gràcia comptava amb una important classe treballadora que participà en les grans vagues i lluites del moviment sindicalista català, aglutinat des de principis del XX al voltant de la gran central de la classe treballadora, la CNT, el sindicat únic, fundat el 1911 a Barcelona.

Alguns dels punts àlgids d'aquesta etapa foren la vaga general de juliol de 1917, i la vaga de la Canadenca, els mesos de febrer i març de 1919, que s'estengué solidàriament per tot el ram de l'energia i per molts altres sectors, indústries i tallers, i tingué un seguiment massiu arreu, també a Gràcia. El govern respongué amb una forta repressió i la militarització del servei de subministrament elèctric, però finalment la negociació fou favorable als interessos dels treballadors i els presos alliberats.

Així, l'ascens de la lluita de classes suposà una creixent conflictivitat social, i a Gràcia, com a tot el país, els treballadors s'enfrontaren amb la brutal repressió de l'estat i, especialment, a partir dels anys 20, amb l'actuació dels pistolers de la patronal, que assassinaren dirigents, advocats o afiliats a sindicats, com Salvador Seguí o Francesc Layret, rebentaren vagues i actuaren de força de xoc contra els treballadors. Els pistolers organitzats per la burgesia comptaven amb la cobertura del govern civil de Martínez Anido i dels militars. Els treballadors també organitzaren grups d'acció.

La burgesia catalana, davant la creixent força del moviment obrer, i tement perdre completament el control, no dubtà a recolzar el cop d'estat i la dictadura de Primo de Rivera l'any 1923, que tenia el doble objectiu d'esclafar el moviment obrer, amb la prohibició de la CNT, i aturar les creixents aspiracions nacionals catalanes, amb la dissolució de la Mancomunitat. Sota la dictadura, i malgrat les dificultats, l'organització i la lluita continuaren.

fmg★06

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

6 d'octubre del 1934

Una esperança fallida

El 4 d'octubre del 1934, les eleccions generals van donar per vencedors, a nivell estatal, el Partit Radical de Lerroux i la *Confederación Española de Derechas Autónomas* (CEDA). Al Principat de Catalunya, però, **les forces republicanes, catalanistes i d'esquerres havien mantingut la seva hegemonia**. I davant el gir antirepublicà i de retallada de les llibertats socials i nacionals que implicava aquest nou govern central, la **Generalitat de Catalunya** decideixi afegir-se la **Vaga General** convocada a nivell estatal i passar a l'acció en la defensa dels drets aconseguits.

El dia 6 d'octubre, a primera hora del matí, el **President Lluís Companys**, des de la Generalitat de Catalunya, **proclama l'Estat Català** dins la República Federal Espanya. En acabat, demana al general Batet, cap de les tropes al Principat, que es posi a les seves ordres. Però Batet respon proclamant **l'estat de guerra**.

Les forces amb què compta la Generalitat no són gaires i l'endemà, a les set del matí, les tropes assalten el Palau de la Generalitat i detenen tot el govern. La **Vila de Gràcia**, malgrat estar allunyat de la zona on es desenvolupen els enfrontaments decisius, s'havia posat al costat de l'alçament **instal·lant barricades** a les artèries principals de la vila com ara **Major de Gràcia** (aleshores Salmern) o **Torrent de l'Olla**. Pel camí han caigut destacats militants com ara en Jaume Compte o en González Alba, tots dos militants del Partit Català Proletari (PCP). Però la repressió no s'atura aquí i, després de nomenar president de la Generalitat el governador de Catalunya, són **prohibits els diaris d'esquerres**, es **detenen més de 3000 persones** i se suspèn l'Estatut. Una situació que variaria el febrer del 1936 quan, altre cop, les esquerres tornin a ser majoritàries a tot l'Estat.

fmg★06

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

Els Refugis: L'organització popular sota les bombes

El 18 de juliol del 1936, l'**alçament feixista** feia trontollar les estructures de la república. S'iniciava, d'aquesta manera, una guerra que havia de durar prop de 3 anys. **Aquesta guerra, pròleg de la Segona Guerra Mundial, va ser pionera en l'atac, aeri i naval, de ciutats i pobles** de la reraguarda. Al llarg de la història, degut en bona mesura a la incapacitat tècnica, la població civil de la reraguarda no havia estat objecte d'atacs indiscriminats. **Les tropes feixistes espanyoles assessorades per experts italians i alemanys tenen el trist privilegi d'inaugurar aquesta tècnica bèl·lica.**

El primer dels bombardeigs barcelonins el realitza la marina italiana i es produeix la nit del 13 al 14 de febrer del 1937. A partir d'aquell moment, diverses poblacions del Països Catalans varen sofrir bombardeigs que, a més de provocar múltiples víctimes, tenien per objectiu crear un clima de por i inseguretat. A més de Barcelona destacaren els bombardejos de Lleida, Alacant o Granollers. Milers de barcelonins moriren en els bombardeigs, i més de 1800 edificis civils foren destruïts, sobretot a les zones obreres.

Des d'aquest moment, els habitants de Barcelona decideixen apropiat-se del subsòl de la seva ciutat i construir, a voltes d'acord amb les autoritats municipals, uns refugis que, en temps de pau, haurien de mantenir el seu ús social. Ni sota terra l'ideari republicà i frontpopulista s'afeblia.

Pel que fa a la **Vila de Gràcia**, els bombardeigs només van fer acte de presència en dues ocasions. Malgrat tot, les classes populars gracenques, demostrant capacitat d'iniciativa i reutilitzant els instruments organitzatius de què disposaven –**les comissions de festes hi van jugar un paper destacadíssim**– van ser les abanderades en la **construcció autònoma de refugis**.

fmg★06

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

Josep Maria Corbella

La repressió contra el moviment d'alliberament nacional català:

L'any 1939 acaba la guerra i comença l'aplicació a tot l'Estat del projecte polític dels feixistes espanyols. Els Països Catalans estan esgotats després d'aquest llarg període de guerra i les organitzacions que havien lluitat des de l'esquerra i la catalanitat en contra de l'alçament feixista, en la clandestinitat i víctimes d'una repressió ferotge, estan ocupades buscant els responsables de la derrota.

És en aquest moment especialment desolador que **sorgeix**, amb la pretensió d'aplegar el conjunt de les persones que se sentien representades per un catalanisme popular radical d'arrel socialitzant, el **Front Nacional de Catalunya (FNC)**. Aquesta plataforma política va creure que **calia seguir lluitant** perquè la Segona Guerra Mundial havia començat i calia **intentar lligar la sort del règim franquista al de l'Alemanya nazi o l'Itàlia feixista**.

Amb aquest objectiu el FNC inicia una activitat agitativa consistent bàsicament en penjar senyeres per tal de fer visible i la realitat nacional catalana. Entre d'altres accions, en motiu de **la diada de l'11 de setembre del 1945** s'han editat uns cartells que, sobre un fons amb la senyera, animen al conjunt del poble català a visitar l'indret que havia acollit el monument de **Rafael de Casanova** per tal que "la democràcia mundial" observi "que l'amor a la llibertat no és una cosa morta en el nostre cor". Però un grup de joves és sorprès enganxant cartells al carrer **Riera de Sant Miquel** i els agents de la policia maten **el militant del FNC Josep Corbella**.

Gabriel Garcia Màrquez s'inspirà en aquest episodi, canviant-ne alguns detalls, en el seu relat "*Maria dos Prazeres*":

"Maria, que havia vivit aquella època de grans passions, no conseguia dominar la inquietud, y por primera vez fue despertada en mitad del sueño por zarpazos de pavor. Una noche, agentes de la seguridad del estado asesinaron a tiros frente a su ventana a un estudiante que había escrito a brocha gorda en el muro: *Visca Catalunya Lliure*".
(GGM., *Doce cuentos peregrinos*, 1992)

La història del final de la Segona Guerra Mundial és prou coneguda: "la democràcia mundial" no va fer res per acabar també amb el règim franquista. Els esforços que s'havien fet des del FNC però també des de d'altres organitzacions per tal de mantenir viva l'esperança d'un ajut exterior no van ser escoltats. Tot i així, **el FNC no va defallir en els seus propòsits** i, mantenint-se fidel a uns principis de catalanisme popular radical va ser l'organització de la qual, a finals dels anys seixanta, va sorgir el **Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN)**, pare de l'independentisme contemporani, ja amb un plantejament socialista i per al conjunt de la nació catalana: els Països Catalans.

fmg★06

**Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia**

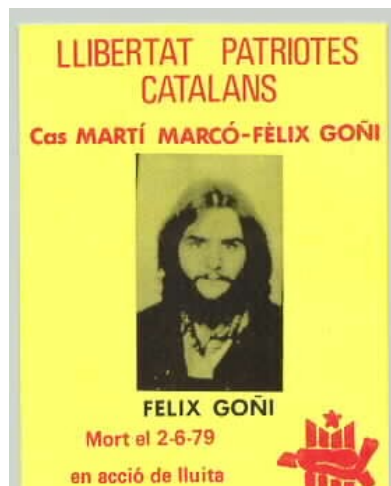
Fèlix Goñi i Roure

El compromís fins al final amb la llibertat

En **Fèlix Goñi i Roure** va néixer al Prat de Llobregat el 24 de novembre del 1958. El 20 de novembre de **1975 mor Francisco Franco** i amb la seva mort, i al marge dels partits que pactarien la “transició” amb els hereus del règim -un procés de reforma que suposava una gran frustració de les esperances de llibertat-, floreixen múltiples i diverses iniciatives que fins el moment estaven encotillades per la dictadura i que ara, mica en mica, i sobretot gràcies a la lluita desenvolupada des de les organitzacions representatives de les classes populars, van estenent-se per tots els Països Catalans.

En Fèlix Goñi arriba al procés de reforma jove i amb ganes de lluitar per la independència i el socialisme del seu país. I, després de militar en diferents organitzacions de l'esquerra independentista i de fer una anàlisi de la situació política del país decideix, juntament amb d'altres companys, d'iniciar una dinàmica de pràctica armada. Però la joventut i la inexperiència es cobraran un preu molt alt. El **2 de juny del 1979**, l'embrió del que més tard seria **Terra Lliure** tenia previst fer una acció contra els interessos capitalistes francesos a casa nostra i, quan es disposava a col·locar un artefacte a un concessionari de la Renault de **Travessera de Gràcia**, aquest li va esclatar i el va matar. La Vila de Gràcia, un dels indrets dels Països Catalans més involucrats en la lluita per la independència i el socialisme, té el trist record d'haver-lo vist morir.

Però el seu record, com el de tots els altres homes i dones del país que han lluitat i han donat la vida en el combat per la llibertat, ens dona força per seguir endavant.

fmg★o6

***Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia***

Els Tres de Gràcia

La repressió espanyola contra el jovent de Gràcia als nostres dies

El 1996, un grup de joves del barri decideix organitzar-se en l'**Assemblea de Joves de Gràcia (AJG)** per tal de lluitar, juntament amb d'altres col·lectius agrupats a l'entorn de la Plataforma per la Unitat d'Acció (PUA), per la Independència i el Socialisme dels Països Catalans. La seva feina al barri en àmbits com **la lluita contra l'especulació mitjançant la pràctica de l'okupació, contra la precarietat laboral, contra la repressió i per la defensa de la llengua i cultura catalanes** va fer que cada cop més joves s'interessessin per participar en les nombroses activitats que organitza l'AJG. I és precisament aquesta creixent influència i l'increment de la combativitat a la vila un dels arguments per entendre el cas dels Tres de Gràcia.

La matinada del **12 al 13 d'abril del 2002**, la Brigada d'Informació de la policia nacional deté un jove que ha ingressat a un hospital amb cremades a les mans i a la cara sota l'acusació d'haver atemptat contra un caixer automàtic. La policia no vol desapropiar la ocasió i pressiona el noi fins aconseguir una declaració que inculpa en Josep M.A., en Josep B.B. i en Marc B.B., tres joves d'entre 18 i 19 anys que participen de l'AJG i dos dels quals militen, a més, a Endavant (OSAN). La detenció va seguida d'un **interrogatori en què les intimidacions, les humiliacions i les agressions són constants**. Les preguntes a les què són sotmesos no tenen a veure mai amb el primer dels detinguts, evidenciant que tot plegat és un muntatge que no pretén desarticular cap escamot de lluita al carrer sinó castigar aquells joves i aquelles organitzacions polítiques que lluiten. De totes maneres, l'acusació els inculpa per un delictes de "terrorisme" i el judici haurà de celebrar-se a Madrid, a l'**Audiència Nacional**. El tribunal especial espanyol per a la persecució política, hereu del TOP franquista.

A partir d'aquell mateix moment es va crear, per tal de donar recolzament als tres joves, la **Coordinadora Antirepressiva de Gràcia**. Des d'aquest organisme, com també fruit de la iniciativa d'altres organitzacions i entitats solidàries, s'han tirat endavant nombroses i diverses activitats. Amb el símbol de la fletxa anunciant la distància (**650 Km**) a la que es troba l'Audiència Nacional, i que es faria popular a la Vila, es van fer xerrades informatives per donar a conèixer el cas, penjada de banderoles als balcons de la Vila, més de 3000 autoinculpacions, concentracions i manifestacions, l'aturada del metro a la parada de Fontana, concerts per recollir diners per les despeses...

Finalment, el passat 24 d'abril, i gràcies a la lluita i solidaritat dels i les graciènques, l'Audiència Nacional arxivava la causa contra els **Tres de Gràcia**. Acabaven quatre anys de malson. I ens reafirmavem la certesa que la lluita és l'únic camí.

fmg★o6

**Comissió de festes populars
de la Vila de Gràcia**